

ZÜLFÜ LIVANELI

*Serenadă
pentru Nadia*

Traducere din turcă și note de
LUMINIȚA MUNTEANU

HUMANITAS
fiction

Cei care se simt relaxați în avion sunt cei care uită că se află la opt mii de metri deasupra pământului, suspendați în gol, într-o cutie de metal, și se arată preocupați mai degrabă de calitatea vinului, de gustul mâncării care li se servește, de dimensiunea scaunelor în care sunt cufundați în acele clipe. În ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că mă număr printre persoanele din această categorie.

Stau într-un scaun comod, în avionul care zboară pe ruta Frankfurt–Boston și, în vreme ce îmi sorb vinul alb de Porto, ascult zumzăitul plăcut al motoarelor cu reacție.

După ce s-a servit masa, avionul s-a cufundat în beznă. Unii dintre călători dorm, ascunși în spatele măștilor pentru ochi pe care și le-au scos din gențile bleumarin care le-au fost distribuite ceva mai devreme, alții și-au pus niște ciorapi pe care i-au scos din aceleași genți și urmăresc câte un film care rulează pe ecranul din fața lor. Cei care se uită la comedii râd cu voce tare, fără să-și dea seama, căci poartă căști. Cât despre bărbatul cu păr cărunt care stă în fața mea, acesta pesemne că suferă de sindromul picioarelor neliniștite, pentru că bâțâie încontinuu din ele.

Stewardesele germane, echipate cu uniforme și toci albastre, care-i invitaseră pe călători să se culce după ce strânseseră masa, tocmai coborau parasolarele. Făceau acest lucru, în ciuda faptului că era noapte, pentru ca nu cumva pasagerii să se trezească atunci când urma să răsară soarele.

Cine nu dorește să ia micul dejun și preferă să doarmă în acel răstimp este obligat să-și așeze în partea de sus a scaunului un

anumit semn, merit să-i indice intenția. Eu, oricum, n-am de gând să dorm.

Am început să scriu aceste rânduri pe laptopul din fața mea și voi continua să fac acest lucru până când vom ateriza la Boston. Trebuie să-mi aștern povestea în scris și s-o duc la bun sfârșit înainte de a ajunge acolo.

Nu știu de ce, dar mă simt obligată să povestesc. Istoria trebuie să se sfârșească, povestea aceasta trebuie să se încheie, nu se cade să mai rămână nimic de adăugat după aceea. Răfuielile legate de trecut, suferințele îndurate de cei implicați, urmele barbariei de care au dat dovadă niște creaturi umane se cer a fi îngropate. Carl Sagan¹ afirma că oamenii încă mai poartă în ei acea agresivitate specifică strămoșilor lor reptilieni. Potrivit lui, trunchiul cerebral reprezintă o moștenire provenită de la acești strămoși care au trăit cu sute de milioane de ani în urmă, moștenire ce a fost, cu timpul, reconvertită și în care-și au obârșia agresivitatea, ritualurile, ierarhiile teritoriale și sociale.

După mine, viziunea sa este cât se poate de adecvată. Cu toții purtăm în noi un soi de crocodil tainic, disimulat prin tot felul de comportamente curtenitoare, dar care își arată neîntârziat colții tăioși de îndată ce percepe vreun pericol în jur.

Trebuie să povestesc totul. Suferințele nu vor putea fi depășite iar viața nu va avea cum să devină mai pură decât la capătul unei asemenea confesiuni, al unei asemenea mărturii.

În această dimineață am urcat în cursa care zboară pe ruta Istanbul–Frankfurt. Odată ajunsă la Frankfurt, unde trebuia să schimb avionul, am zăbovit puțin într-o cafenea, bând un *latte*. Am străbătut apoi labirinturile complicate ale aceluși veritabil aeroport-orăș, concentrat cu toată ființa sa asupra ideii de zbor, și am ajuns la controlul pașapoartelor. M-am așezat la coada des-

1. Carl Sagan (1934–1996) a fost un renumit astronom și astrofizician american, foarte popular în anii 1980-1990 pentru publicațiile și emisiunile sale de televiziune. S-a numărat printre fondatorii programului SETI, destinat căutării formelor de inteligență extraterestră, și printre promotorii astrobiologiei.

tinată celor proveniți din țări care nu erau membre ale Uniunii Europene și, după ce am așteptat o vreme să-mi vină rândul, i-am întins documentul cu semilună și stea unui polițist de frontieră cu priviri glaciale. Polițistul a notat în computer cu de-amănuntul toate informațiile specificate acolo:

Preumele: Maya

Numele de familie: Duran

Sexul: feminin

Data nașterii: 21 ianuarie 1965

Probabil că a făcut socoteala că aveam treizeci și șase de ani.

Oricum, pentru că în pașapoarte nu exista o rubrică în care să se specifice religia, n-a scris nici el în computer „religia: islamică“, dar, având în vedere faptul că ținea în mână un pașaport turcesc, polițistul german era cât se poate de convins de acest fapt. Ce altă religie aș fi putut avea?! Eu însă purtam în mine identitățile a trei femei diferite. Nu eram doar Maya, ci și Ayşe, și Nadia, și Mari.

Urma să-mi fac intrarea în America cu aceste patru identități tainice. Apoi urma să aterizez pe aeroportul Logan din Boston, să iau un taxi și să mă duc la Massachusetts General Hospital. Acolo n-avea să mă întrebe nimeni ce religie aveam, dar, chiar dacă s-ar fi întâmplat acest lucru, aveam răspunsul deja pregătit: islamică, mozaică și catolică. Mai pe scurt, eram o ființă umană.

Toate stewardesele din avion sunt înalte, blonde și frumoase. La fel ca în cazul tuturor nemților, uniformele le vin ca turnate. N-am văzut în viața mea oameni care să poarte hainele fără să le șifoneze, care să lase mereu impresia că acestea abia au fost călcate, curățate și apretate, așa cum se întâmplă în cazul lor. Nu știu dacă faptul acesta se datorează constituției fizice sau posturii lor drepte, însă cert este că la ei nu întâlnești niciodată ținuta aceea dezordonată, neglijența etalată la sfârșitul zilei de o persoană ca mine, care depune mari strădanii în ceea ce privește vestimentația și care pleacă dimineață de dimineață de acasă ca scoasă din cutie.

Pentru că de-a lungul anilor m-am tot ocupat de oaspeții străini care veneau în vizită la Universitatea din Istanbul, am avut ocazia să fac o serie de observații cu privire la fiecare nație în parte, chiar dacă n-am ajuns să dobândesc puterea de pătrundere a lui La Bruyère. Nu mă înșel însă prea mult în astfel de privințe.

Una dintre stewardesele acelea la patru ace îmi ia paharul gol de Porto și mă întrebă, în engleză, dacă mai vreau încă unul.

Thank you! îi răspund eu, și adaug că, da, aș mai vrea un pahar. Filiz, care a fost la un congres de medicină în Portugalia, mi-a adus la întoarcere o sticlă de Porto alb, iar de atunci a ajuns să-mi placă băutura aceasta, deși n-am parte de ea foarte des...

De fapt, nu prea mă omor cu băutura. Prima persoană care mi-a oferit vin a fost Ahmet. Atunci nu mi-a plăcut deloc, dar, pentru că-l iubeam, nu i-am mărturisit-o. După aceea am ajuns, pesemne, să mă obișnuiesc cu el. Ah, acei primi ani! Anii în care bestia din sufletul lui Ahmet, care pe vremea când îl cunoscusem părea un cu totul alt om, încă mai zăcea în amorțire, anii în care îmi imaginam că era un bărbat puternic, înzestrat însă cu subtilități feminine, așa cum visasem să fie mereu!

Faptul că sar de la una la alta nu se datorează atât paharului de Porto, cât înrâuririi pe care-o exercită asupra mea haosul în care-mi duc viața.

Ahmet era un bărbat înalt, șaten, despre care s-ar fi putut afirma că era chipeș. Ochii săi mici erau cam apropiați unul de celălalt, numai că asemenea defecte nu-i fac pe bărbați să arate la fel de urâți cum le-ar face să arate pe femei. Bărbații o scot la capăt cu statura și musculatura. Acum Ahmet nu mai este soțul meu. Am divorțat cu opt ani în urmă.

Aveam un iubit pe nume Tarık sau, mai exact, nu un „iubit“, ci, ca să folosesc un termen mai la modă, un *boyfriend*, numai că acum l-am lăsat și pe el undeva în urmă, printre amintirile legate de Istanbul, și aceasta pentru că Maya trebuie să rămână slobodă, nevătămată în vreun fel de legături, de relații.

Stewardesa se strecoară în tăcere printre călătorii cufundați în somn și-mi aduce un pahar de Porto de bună calitate. Iau o înghițitură și închid ochii. Apoi scot și eu ciorapii groși de lână aflați

în geanta bleumarin și mi-i trag în picioare. Mă simt ușurată să scap de pantofii cu toc pe care-i port. Știu că, dat fiind zborul acesta lung, picioarele au să mi se umfle și-mi va fi foarte greu să mă încălț din nou la aterizare, dar treacă de la mine – merită să sufăr atunci pentru sentimentul de despovărare pe care-l încerc acum!

Povestea aceasta, care se va isprăvi când voi ateriza la Boston și mă voi duce la Massachusetts Boston Hospital și care mi-a schimbat viața din temelii, a început într-o zi de februarie, cu trei luni în urmă.

În ziua aceea tocmai ieșisem din clădirea rectoratului și urcasem în mașină când mi-a sunat telefonul mobil. Era Tarık. I-am spus:

— Am treabă până peste cap, Tarık! Hârțogăria asta de la universitate nu se mai termină în vecii vecilor! Vorbește cu presa, pregătește discursurile rectorului, dezmente tot soiul de știri, și așa mai departe! Iar acum, printre atâtea alte daraveli, mai trebuie să mă duc și la aeroport ca să întâmpin un oaspete străin! E mult de mers până acolo, se circulă groaznic și mai e și vreme urâtă! Ploaia asta îmi udă sufletul!

Am tăcut brusc. M-am neliniștit la gândul că între noi ar fi putut începe o discuție tensionată. Poate că și Tarık era covârșit de probleme, poate că era deprimat...

Dar nu, rezulta că nu era nici un pericol de genul acesta! Lucrurile stăteau, de fapt, chiar mai prost: nu auzeam în telefon decât niște sunete de genul „ihîi” ori „așaaa”.

Habar n-aveam ce făcea în timp ce vorbea cu mine. Oricum, nu-l vedeam, așa că nu era nevoie să se străduiască prea mult ca să nu lase impresia că puțin îi păsa de mine. Cine știe unde era cu gândul în clipele acelea! Sau poate că stătea cu cealaltă mână pe tastatură și se juca la computer.

Ar fi fost preferabil să nu mă sune deloc. Și eu profitasem însă de telefonul lui ca să mă mai căinez o dată. Ufff, dată fiind situația, era cât se poate de neplăcut să-mi înghit cuvintele și să pun capăt discuției într-un mod care să nu sune prea dezagreabil.

— Știi, i-am zis eu, Istanbulul îți mănâncă sufletul în februarie!

Apoi am continuat pe un ton mai blajin:

— Simți că-ți dărdăie sufletul din pricina ploii care cade zi și noapte, te simți de parcă ai fi tot timpul ciuciulete! Ai, parcă, impresia că toate lucrurile pe care pui mâna sunt umede. Ba te lovește crivățul, ba lodosul! Marea e agitată, zilele sunt întunecoase...

— Ei, a zis Tarık, și ce alte lucruri urâte îți mai bântuie viața?! M-am uitat furioasă la telefon:

— Ți le-am zis pe toate! Nu te teme, n-a mai rămas nimic! Iar tu, în loc să mă ajuți, nu faci decât să te rățoiești la mine!

Bineînțeles că nu-i spuseseam tot! Nu-i puteam zice că durerea de pânțec care mă lovise cu trei zile în urmă nu se domolea defel, după cum nu-i puteam vorbi nici de coșmarul pe care-l trăisem în dimineața aceea, înainte de a apuca să mă năpustesc într-o farmacie, în drum spre universitate, pentru că uitasem să-mi iau tampoanele la mine.

Era un băiat bun, un băiat plăcut, dar nu eram chiar atât de apropiați unul de altul.

— Cine e?

Probabil că simțise nevoia să mă întrebe ceva ca să nu prelungească și mai mult tăcerea.

— Cine e ce?! I-am întrebat la rândul meu.

— Oaspetele străin. Cel pe care îl iei de la aeroport...

M-am uitat la hârtia pe care o aveam în mână:

— Maximilian Wagner, i-am zis. Aici scrie că e profesor doctor și vine de la Harvard. După nume ai zice că e neamț, dar pare să fie american.

— De ce vine, pentru vreo conferință?

— Păi, ce să zic, am biografia lui, dar n-am parcurs-o în întregime. Oricum, n-avem cum să ajungem la aeroport mai devreme de o oră, așa că o să am timp berechet pe drum!

— Atunci e bine, a zis el. Ți doresc multă răbdare, iubito! Vorbim mai târziu!

— De ce m-ai sunat?

— Mă gândeam să ne vedem diseară dacă ești liberă.

Apoi, poc... Telefonul s-a închis. Și el e la fel! mi-am zis în sinea mea. Oare o să întâlnesc vreodată un bărbat care să priceapă nu atât ce spun, cât ce vreau să spun?! E atât de greu să înțelegi că atunci când zic despre vremea urâtă nu mă refer doar la vreme?! Trebuie să precizez cu orice preț că m-am săturat de viața pe care o duc și altele de felul ăsta?! Cineva care să priceapă că atunci când zic că am multă treabă simt, de fapt, nevoia să am alături un bărbat care să mă protejeze... Cum de nu-și dă seama că i-am spus că ploaia aceea îmi udă sufletul pentru simplul fapt că nu-i puteam spune că mi-l doream alături? Ce noimă mai are îmbrățișarea după ce-i zici omului de-a dreptul „ia-mă și tu în brațe“?! Am mereu sentimentul că spun „amin!“ după o rugăciune neverosimilă!

Süleyman, șoferul nostru cel pricăjit, a condus cu gesturi îndemânatică mașina cea neagră a rectorului către autostradă. Am reușit, din fericire, să scăpăm de neplăcerea de a ne târî ca melcul, căci pe șoseaua respectivă există măcar o bandă de urgență, amplasată pe partea dreaptă a drumului. Mașina noastră, la fel ca celelalte mașini negre, se putea înscrie pe acea bandă, care părea pustie ca-n palmă.

Pe TEM – drumul european E80 – se circula bară la bară; mii de mașini rămăseseră blocate. Doamne, ce oraș aglomerat! mi-am zis. Oriîncotro te-ai fi uitat, era o forfotă continuă. Oare cei care ar fi trebuit să prindă vreun avion de seară ar fi trebuit să pornească la drum încă din zori de zi?

Din când în când se găseau vreo doi-trei șmecheri care, invidioși cum erau pe viteza cu care înaintam noi, voiau să se angajeze și ei pe banda de urgență, numai că aceștia dădeau înapoi imediat, de teama amenziilor pe care ar fi încasat-o dacă ar fi fost prinși. Ghiauri oportuniști! Da, bine, și pe mine mă ducea șoferul pe banda prioritară, numai că eu nu circulam pe-acolo de plăcere! Cum să fi putut trăi într-un oraș în care se îngrămădeau, claie peste grămadă, cincisprezece milioane de oameni fără să fi avut parte de unele privilegii?